

УДК 811.111'342.9

DOI: 10.18524/2307-4604.2025.1(54).338552

РОЛЬ ІНТОНАЦІЇ У РЕАЛІЗАЦІЇ МІТИГАТИВНОЇ ТАКТИКИ ВИБАЧЕННЯ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ КІНОДИСКУРСІ

Ніна Кравченко

доктор філологічних наук, професор,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5713-1616>

Юлія Деде

доктор філософії,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0701-4216>

*Стаття присвячена визначенню ролі інтонації у реалізації мітигативної тактики вибачення в сучасному англomовному кінодискурсі. Встановлено, що комунікативна стратегія мітигації відноситься до негативної ввічливості, яка допомагає комунікантам мінімізувати порушення території партнера по комунікації, модифікувати значення власних пропозицій зниженням категоричності або ухильністю. Комунікативна тактика вибачення є засобом мітигації відмови, незгоди, негативної оцінки, поганої новини. Тактика вибачення демонструє позитивне ставлення мовця до слухача, зміцнює статус останнього та сприяє кооперативному перебігу інтеракції. Реалізуючи тактику вибачення, мовець прагне добитися прихильності слухача, відіграючи дві ролі одночасно: роль винуватця та людини, яка сама себе засуджує. На лексичному рівні вибачення реалізують конвенційні мовленнєві засоби, тобто форми, іллокутивна сила яких відповідає їхній мовній, системно закріпленій семантиці. Основним засобом є експресив *sorry*, який часто увиразнюється інтенсифікаторами *so*, *very*, *really*. Іншими засобами вираження вибачення слугують дієслова «*excuse*», «*forgive*» та «*apologise*», прийменник «*for*» та іменники, які номінують привід для вибачення. Проведений аудиторський аналіз інтонаційних засобів маркування мітигативної тактики вибачення в англomовному кінодискурсі доводить, що фрази вибачення оформлюються спадним або висхідним ядровим тоном, більш довгі фрази оформлені спадною шкалою. Частотність вживання спадного ядрового тону можна пояснити його властивістю забезпечувати серйозність, зваженість та зсувати фокус уваги з фраз, «загрозливих для обличчя», на мітигативні репліки, висхідний тон слугує позитивним маркером ввічливості, що спонукає учасників розмови до інтеракції та обміну інформацією. Встановлено, що тактиці вибачення притаманний середній або низький тональний рівень вимовляння та переважно середній тональний діапазон. Ця*

тактика характеризується переважно нормальною гучністю та прискореним темпом мовлення. Пониження гучності забезпечує більш довірливу, інтимну тональність спілкування.

Ключові слова: комунікативна стратегія, комунікативна тактика, мітигація, вибачення, інтонація.

THE ROLE OF INTONATION IN THE IMPLEMENTATION OF THE MITIGATIVE TACTIC OF APOLOGY IN CONTEMPORARY ENGLISH-LANGUAGE FILM DISCOURSE

Kravchenko N. O.

Doctor of Philosophy, Professor,
Odesa I. I. Mechnikov National University

Dede Yu.

Doctor of philosophy,
Odesa I. I. Mechnikov National University

The article aims at determining the role of intonation in the implementation of the mitigating tactic of apology in modern English-language film discourse. It has been established that the communicative strategy of mitigation refers to negative politeness, which helps communicators minimize the violation of the territory of a communication partner, modify the meaning of their own propositions by reducing categoricity or evasion. The communicative tactic of apology serves to mitigate refusal, disagreement, negative evaluation, bad news. The tactic of apology demonstrates the speaker's positive attitude towards the listener, strengthens the status of the latter and promotes the cooperative course of interaction. Implementing the tactic of apology, the speaker seeks to please the listener, performing two roles at the same time: the role of the culprit and the person who condemns himself. At the lexical level, apologies are implemented by conventional speech means, that is, forms whose illocutionary force corresponds to their linguistic, systematically fixed semantics. The main means manifesting apology is the expressive sorry, which is often highlighted by the intensifiers so, very, really. Other means of expressing an apology are the verbs "excuse", "forgive" and "apologise", the preposition "for" and nouns that nominate the reason for an apology. The auditory analysis of intonation means marking the mitigating tactic of an apology in English-language film discourse has been helpful to prove that apology is framed with a falling or rising terminal tone, longer phrases also have a descending scale. The frequency of using a falling terminal tone can be explained by its ability to express seriousness, weight and to shift the focus of attention from phrases that are "threatening to the face" to mitigating remarks. The rising tone serves as a marker of positive politeness, encouraging the communicants to interact and exchange information. It has been established that the tactic of apology is characterized by a medium or low pitch level and a predominantly medium voice range. This tactic is also characterized by a predominantly normal volume and an accelerated

speech tempo. Lowering the volume provides a more trusting, intimate tone of communication.

Key words: *communicative strategy, communicative tactic, mitigation, apology, intonation.*

Вступ. Комунікація ґрунтується на плануванні мовленнєвих дій як способу досягнення цілей учасників спілкування. Обираючи мовні засоби, комунікант думає про результативність свого повідомлення. Мовленнєві засоби, використані у певній комунікативній ситуації, обумовлені загальною стратегією комуніканта і конкретними тактиками, спрямованими на її реалізацію. Комунікативна стратегія постає як планування процесу мовленнєвої комунікації в залежності від конкретних умов спілкування і особистостей комунікантів (Деде, 2023). Реалізації комунікативної стратегії сприяють певні комунікативні тактики (Bigunova, Kosovets, 2024).

Наразі комунікативні стратегії і тактики пригортають увагу численних дослідників. Зокрема, І. Базарова (2023) аналізує комунікативну тактику подяки в світському мовленні, М. В. Косовець (2023) вивчає мовленнєві засоби реалізації стратегії прямого опитування у мовленні сищика (на матеріалі детективного дискурсу), Н. О. Бігунова та М. В. Косовець (2024) звернулись до комунікативної тактики позитивного емоційного впливу в англomовному детективному дискурсі.

Об'єктом вивчення пропонованої розвідки є комунікативна стратегія мітигації, яка слугує способом зниження вразливості як мовця, так і адресата, зниження очікуваного негативного ефекту висловлення, уникнення загрози «обличчя» комунікантів і запобігання конфлікту. Комунікативна стратегія мітигації відноситься до негативної ввічливості, яка допомагає комунікантам мінімізувати порушення території партнера по комунікації, модифікувати значення власних пропозицій зниженням категоричності або ухильністю (Dede, 2021).

Предметом вивчення слугує комунікативна тактика вибачення, а саме її інтонаційні засоби в англomовному кінодискурсі.

На думку Н. Д. Борисенко, тактика вибачення демонструє позитивне ставлення мовця до слухача, зміцнює статус останнього та сприяє кооперативному перебігу інтеракції (Борисенко, 2016: 56). Реалізуючи тактику вибачення, мовець прагне добитися прихильності слухача, відіграючи дві ролі одночасно: роль винуватця та людини, яка сама себе засуджує (Goffman, 1972: 144). Тактика вибачення може

включати низку компонентів: вираження смутку або власне вибачення, визнання провини або пояснення причини, самоосуд або визнання відповідальності, обіцянку виправитися, пропозицію компенсувати нанесену шкоду (Cohen et al, 1986: 52).

Відомо, що тактика вибачення є засобом мітигації відмови, незгоди, негативної оцінки, поганої новини (Dede, 2021).

Проте, інтонаційна складова вираження мітигативної тактики вибачення ще не ставала об'єктом окремої розвідки. Отже, актуальність роботи визначається недостатньою вивченістю інтонаційних засобів вираження стратегічного плану мовця.

Методи дослідження. Основним методом вивчення матеріалу став метод інтонування, що дозволив графічно відобразити інтонаційні риси мітигативних фраз вибачення, та аудиторський аналіз, який дав змогу ідентифікувати й інтерпретувати зібрані фонологічні дані. Аудиторський аналіз фраз вибачення проводився за традиційною схемою, якою послуговуються фахівці Одеської школи фонології (Бігунова, Савілова, 2023; Деде, 2023; Кравченко, Богуславський, 2023; Ківенко, 2019; Олійник, 2019).

Аудиторському аналізу були піддані 42 фрази вибачення, виокремлені з сучасних англомовних фільмів. Ці фрази були розбиті на синтагми та піддані аудиторському аналізу, призначеному встановити, як реалізуються в кожній синтагмі інтонаційні показники: висота тону, мелодія, ритм і темп.

Аудиторами були запрошені фахівці з англійської фонетики, які отримали завдання проінтонувати окремі фрагменти вибірок, щоб отримати криву мелодійного компонента інтонаційної структури фраз. Під час проведення аудиторського аналізу були використані наступні перцептивні дискретні градації за кожною ознакою: 1) тип термінального тону: спадний, висхідний, спадно-висхідний, висхідно-спадний, рівний, 2) тип шкали: поступово спадна, ковзна, скандентна, рівна; 3) діапазон термінального тону: вузький, середній, широкий, 4) тональний рівень: середній, низький, високий, 5) швидкість вимовляння: повільна, середня, швидка.

Результати та обговорення. Перш ніж перейти до визначення власне інтонаційних рис вибачення, слід зазначити, що на лексичному рівні вибачення реалізують конвенційні мовленнєві засоби, тобто форми, іллокутивна сила яких відповідає їхній мовній, системно закріпленій семантиці. Основним засобом є експресив *sorry*, який

часто увиразнюється інтенсифікаторами *so, very, really*. Іншими засобами вираження вибачення слугують дієслова «excuse», «forgive» та «apologise», прийменник «for» та іменники, які номінують привід для вибачення. Отже, прослідкуємо, як ці одиниці маркуються в мовленні засобами інтонації.

На першому етапі аудиторського дослідження аудитори спостерігали за мелодійними особливостями фраз вибачення: аналізувались термінальні тони та шкали у тих фразах, які містили більше одного наголошеного складу.

Термінальний тон як порушення поступовості, плавності руху голосу усередині синтагми є найсильнішим засобом виділення змістовної одиниці. У фонології прийнято вважати, що спадні тони в цілому виражають закінчення думки, догматичне твердження чого-небудь (Бігунова, Савілова, 2023). Висхідні тони, навпаки, вважаються «відкритими», і виражають не категоричність, а продовження думки, незавершеність, стриманість, примирення і так далі (Деде, 2023: 119).

Згідно з думкою аудиторів, у мітигативних фразах вибачення переважно використовується спадний ядровий тон — 44.4 % вживань. Частотність вживання спадного ядрового тону можна пояснити його властивістю забезпечувати серйозність, зваженість та зсувати фокус уваги з фраз, «загрозливих для обличчя», на мітигативні репліки.

Наступним за частотністю вживання у мітигативних фразах вибачення виявився висхідний тон (33.3 %). Він виражає повагу до слухача, а також слугує позитивним маркером ввічливості, що спонукає учасників розмови до інтеракції та обміну інформацією (Warren, Britain, 2000: 169).

Ми вважаємо, що в мітигативних висловлюваннях висхідний тон є саме позитивним маркером ввічливості. Наведемо контекст вживання висхідного термінального тону під час вираження вибачення з фільму *Purple Hearts*. Френкі відмовляє своїй подрузі Кессі одружитися з нею тільки, щоб отримати гроші. Він нервuje та почувається ніяково, говорить тихо та вимовляє вибачення з ядровим підйомом:

- *I was wondering... I was hoping that you might marry me. <...>*
- *What? Are you okay? <...>*
- *So?*
- *Cass, I can't. Okay? I'm... I'm sorry* (Purple Hearts, 2022).

Наступним за частотністю вживання у мітигативних фразах вибачення є спадно-висхідний тон, зафіксований у 16.7 % фраз. Як

відомо, цей тон використовується тоді, коли мовець розраховує, що слухач розпізнає в повідомленні більше інформації, ніж у ньому закладено експліцитно (Деде, 2023). Адресант розраховує на досвід і знання співрозмовника. У цьому випадку висловлювання набуває додаткового емоційного забарвлення, як наприклад в епізоді з фільму «Love, Rosy», коли вибачення пом'якшує відмову:

— *Um, Ruby, would you mind showing our guest upstairs to his room? Please.*

— *Sorry, chief, but I'm really busy doing the files right now* (Love, Rosy, 2014).

Поширеність висхідно-спадного ядрового тону можна пояснити його властивістю забезпечувати бажання уникати конфліктів та догодити співрозмовнику, а також, як зазначає Г. О. Олійник, висхідно-спадний ядровий тон надає висловлюванню невпевненості (Олійник, 2019, 149).

Далі аудитори спостерігали за передтермінальним контуром: шкалою. На думку Г. М. Кузенко, типи шкал корелюють з емоційним станом: невдоволення, роздратованість — висхідна; захоплення, здивування — спадна скандентна; злість, скептицизм — рівна висока; ворожість — рівна низька (Кузенко, 2000: 28). Проте, слід зазначити, що сама по собі шкала не має такого конкретного емоційного навантаження, вона лише доповнює значення термінального тону. Отже, можна говорити, приміром, що поєднання висхідної шкали з високим спадним тоном забезпечує невдоволення, роздратованість та неприємний подив мовця, а скажімо комбінація високої рівної шкали з високим висхідним тоном забезпечує значення захоплення та приємного здивування.

Як показує аудиторський аналіз, передтермінальний контур мітигативних фраз вибачення не є варіативним. Найбільш характерною шкалою є спадна. Шкала доповнює значення ядрового термінального тону, надає фразам певного відтінку, підсилює або зменшує рівень емоційності. Поєднання спадного тону та спадної шкали забезпечує значення серйозності, обміркованості; поєднання спадного тону та висхідної шкали завдяки низькому початку налаштовує слухача на неприємний характер повідомлення, про що мовець жалкує. Рівна шкала зі спадним тоном або з рівним тоном маркують зняковіння мовця, його незручність.

На наступному етапі дослідження аудитори спостерігали за високими характеристиками фраз вибачення і дійшли висновку про те,

що мітигативна тактика вибачення характеризується переважно середнім тональним рівнем вимовляння (65.2 %) і середнім тональним діапазоном (75.1 %). Низький тональний рівень, як відомо, є проявом невдоволеності мовця (34.8 %). Прикладом оформлення тактики вибачення низьким тональним рівнем може слугувати наступний епізод з фільму *Marley & Me*, у якому лікар намагається пом'якшити погану новину про те, що пара втратила дитину, використовуючи мітигативну фразу *I'm sorry*:

— *Is there anything in there? <...>*

— *There is no heartbeat, Jen. I'm very, very sorry* (Marley & Me, 2008).

Наступним завданням аудиторського аналізу було визначення сприйманої гучності мітигативних висловлювань і вибачення. Згідно з думкою аудиторів, в цілому, фрази вибачення характеризуються нормальною гучністю (78,0 %), а решта фраз вимовляються тихо. Пониження гучності забезпечує більш довірливу, інтимну тональність спілкування.

Далі аудитори звернулися до параметра темпу мовлення. Як слушно вказує Г. М. Кузенко, темп дає можливість розрізняти стилі мови, передає емоційний стан співрозмовників, дозволяє розрізняти важливе та другорядне, вказує на соціальний статус, вік і стать мовця (Кузенко, 2000: 27).

Дослідження темпу вимовляння вибачення як тактики мітигації показує його мінливий характер. На думку аудиторів, 62.1 % фраз вимовляються у прискореному темпі, решта — у нормальному (37.9 %). Нервування мовця, його бажання скоріше завершити неприємну тему часом спонукає його прискоритися. Тому не дивно прискорення темпу як індикатор нервозності, метушливості мовця.

Висновки. Комунікативна стратегія мітигації відноситься до негативної ввічливості, яка допомагає комунікантам мінімізувати порушення території партнера по комунікації, модифікувати значення власних пропозицій зниженням категоричності або ухильністю. Комунікативна тактика вибачення є засобом мітигації відмови, незгоди, негативної оцінки, поганої новини. Тактика вибачення демонструє позитивне ставлення мовця до слухача, зміцнює статус останнього та сприяє кооперативному перебігу інтеракції. Реалізуючи тактику вибачення, мовець прагне добитися прихильності слухача, відіграючи дві ролі одночасно: роль винуватця та людини, яка сама себе засуджує. На лексичному рівні вибачення реалізують конвенційні мов-

леннєві засобами, тобто форми, ілюкутивна сила яких відповідає їхній мовній, системно закріпленій семантиці. Основним засобом є експресив *sorry*, який часто увиразнюється інтенсифікаторами *so, very, really*. Іншими засобами вираження вибачення слугують дієслова *excuse, forgive* та *apologise*, прийменник *for* та іменники, які номінують привід для вибачення.

Проведений аудиторський аналіз інтонаційних засобів маркування мітигативної тактики вибачення в англomовному кінодискурсі дозволяє дійти певних висновків. Фрази вибачення оформлюються спадним (44.4 %) або висхідним ядровим тоном (33.3 %). Частотність вживання спадного ядрового тону можна пояснити його властивістю забезпечувати серйозність, зваженість та зсувати фокус уваги з фраз, «загрозливих для обличчя», на мітигативні репліки, а висхідний тон слугує позитивним маркером ввічливості, що спонукає учасників розмови до інтеракції та обміну інформацією. Більш довгі фрази оформлені спадною шкалою. Тактиці вибачення притаманний середній (65.2 %) або низький тональний рівень вимовляння (34.8 %) та середній (75.1 %) або вузький (24.9 %) тональний діапазон. Ця тактика характеризується нормальною (78.0 %) або рідше тихою (22.0 %) гучністю, яка сприяє більш довірливій, інтимній тональності спілкування. Прискорений темп мовлення вибачення (62.1 %) викликаний нервуванням мовця, його бажанням скоріше завершити неприємну тему.

Список літератури

- Базарова І. Комунікативна тактика подяки в світському мовленні (на матеріалі англomовного художнього дискурсу). *Записки з романо-германської філології*. Одеса, 2023. Вип. 2 (51) С. 20–29. URL: <http://rgnotes.onu.edu.ua/article/view/296817/291861>
- Бігунова Н. О., Савілова Л. В. Інтонаційна організація мовленнєвих актів компліменту та лестощів в англomовному кінодискурсі. *Записки з романо-германської філології*. Випуск 1 (50). Одеса: Фенікс, 2023. С. 4–14. <http://rgnotes.onu.edu.ua/article/view/285546>
- Борисенко Н. Д. Висловлення вибачення в дискурсі британської драми: комунікативно-прагматичний аспект. *Мовні і концептуальні картини світу*. Київ, 2016. Вип. 57. С. 52–57.
- Деде Ю. В. Особливості мелодійного оформлення мітигативних тактик в сучасному англomовному кінодискурсі. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Вип. 66, т. 1.

Дрогобич, 2023. С. 112–117. https://www.aphn-journal.in.ua/archive/66_2023/part_1/18.pdf

Ківенко І. О. Інтонаційна організація висловлювань іронічної подяки. *Закарпатські філологічні студії*. Випуск 7. Том 1, 2019. С. 87–91. http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/7/part_1/20.pdf

Косовець М. В. Роль просодії в реалізації стратегії прямого опитування у мовленні сищика — персонажа кінодискурсу. Одеса: Записки з романо-германської філології. 2023. Вип. 2 (51). С. 103–115. URL: <http://rgnotes.onu.edu.ua/article/view/296824/291868>

Кравченко Н. О., Богуславський С. С. Мелодика усної релігійної проповіді. *Записки з романо-германської філології*. Одеса: Фелікс, 2023. Випуск 1 (50). С. 137–147.

Кузенко Г. М. Емотивність на різних мовних рівнях. *Наукові записки Національного університету Острозька академія*. Острог : Видавництво Національного університету Острозька академія, 2000. Том 18. С. 76–82.

Олійник Г. О. Вербальні та невербальні засоби вираження нерозуміння в сучасному англомовному літературному та кінодискурсі: когнітивно-прагматичне дослідження : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2019. 209 с.

Bigunova, N., Kosovets, M. Communicative tactics of positive emotional impact in English fictional detective discourse. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*, IX (2), Trnava: University of SS Cyril and Methodius in Trnava, 2024. P. 2–24.

Cohen A. D., Olshtain E., Rosenstein, D. S. Advanced EFL apologies: What remains to be

learned? *International Journal of the Sociology of Language*. 1986. № 62 (6). P. 51–74.

Dede Y. Mitigation VS negative politeness in English fictional discourse. *Topical issues of practice and science: XXVI International scientific and practical conference*. London, Great Britain, 2021. P. 551–555.

Goffman E. On Face-Work: an Analysis of Ritual Elements in Social Interaction. *Communication in Face-to-Face Interaction*. Harmondsworth : Penguin Books, 1972. P. 5–46.

Warren P., Britain D. Prosody and Intonation of New Zealand English. Bell A., Kuiper K. (eds.). *New Zealand English*. Wellington, 2000. P. 146–172.

References

Bazarova I. (2023). Komunikatyvna taktyka podiaky v svitskomu movlenni (na materialii anhlomovnoho khudozhnogo dyskursu). *Zapysky z romano-hermanskoi filolohii*. Odesa. Vyp. 2 (51) S. 20–29. URL: <http://rgnotes.onu.edu.ua/article/view/296817/291861>

Bihunova N. O., Savilova L. V. (2023). Intonatsiina orhanizatsiia movlennievkykh aktiv komplimentu ta lestoshchiv v anhlomovnomu kinodyskursi. *Zapysky z romano-hermanskoi filolohii*. Vypusk 1 (50). Odesa: Feniks. S. 4–14. <http://rgnotes.onu.edu.ua/article/view/285546>

Borysenko N. D. (2016). Vyslovlennia vybachennia v dyskursi brytanskoi dramy: komunikatyvno-prahmatychnyi aspekt. *Movni i kontseptualni kartyny svitu*. Kyiv. Vyp. 57. S. 52–57.

Dede Yu.V. (2023). Osoblyvosti melodiinoho oformlennia mitihatyvykh taktyn v suchasnomu anhlomovnomu kinodyskursi. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka*. Vyp. 66, t. 1. Drohobych. S. 112–117. https://www.apfn-journal.in.ua/archive/66_2023/part_1/18.pdf

Kivenko I. O. (2020). Intonatsiina orhanizatsiia vyslovliuvan ironichnoi podiaky. *Zakarpatski filolohichni studii*. Vypusk 7. Tom 1. P. 87–91. http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/7/part_1/20.pdf

Kosovets M. V. Rol prosodii v realizatsii stratehii priamoho opytuvannia u movlenni syshchyka — personazha kinodyskursu. Odesa: *Zapysky z romano-hermanskoi filolohii*. 2023. Vyp. 2 (51). S. 103–115. URL: <http://rgnotes.onu.edu.ua/article/view/296824/291868>

Kravchenko N. O., Bohuslavskiy S. S. (2023). Melodyka usnoi relihiinoi propovidi. *Zapysky z romano-hermanskoi filolohii*. Odesa: Feliks. Vypusk 1 (50). S. 137–147.

Kuzenko H. M. (2000). Emotyvnist na riznykh movnykh rivniakh. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu Ostrozka akademiia*. Ostroh : Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu Ostrozka akademiia. Tom 18. S. 76–82.

Oliinyk H. O. Verbalni ta neverbalni zasoby vyrazhennia nerozuminnia v suchasnomu anhlomovnomu literaturnomu ta kinodyskursi: kohnityvno-prahmatychno doslidzhennia: dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04. Odesa, 2019. 209 p.

Bigunova, N., Kosovets, M. (2024). Communicative tactics of positive emotional impact in English fictional detective discourse. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*, IX (2), Trnava: University of SS Cyril and Methodius in Trnava, 2–24.

Cohen A. D., Olshtain E., Rosenstein, D. S. (1986). Advanced EFL apologies: What remains to be

learned? *International Journal of the Sociology of Language*. № 62 (6). P. 51–74.

Dede Y. (2021). Mitigation VS negative politeness in English fictional discourse. *Topical issues of practice and science: XXVI International scientific and practical conference*. London, Great Britain. P. 551–555.

Goffman E. (1972). On Face-Work: an Analysis of Ritual Elements in Social Interaction. *Communication in Face-to-Face Interaction*. Harmondsworth : Penguin Books. P. 5–46.

Warren P., Britain D. (2000). Prosody and Intonation of New Zealand English. Bell A., Kuiper K. (eds.). *New Zealand English*. Wellington. P. 146–172.

Стаття надійшла до редакції 21.04.2025 року